17/09/2021

Το βράδυ μιας κηδείας στο Βυζάντιο

/ Ορθόδοξες Προβολές

Για τους Βυζαντινούς ο θάνατος δεν ήταν το τέλος· αντίθετα, είχαν βαθιά πίστη στη μεταθανάτια ζωή. Πολλά από τα πλούσια έθιμα της τελευτής και της ταφής ενός Βυζαντινού ακολουθούνται μέχρι τις μέρες μας.

Όταν ο θάνατος πλησίαζε, ο ετοιμοθάνατος συνήθως συνέτασσε τη διαθήκη του και καλούσε ιερέα για να εξομολογηθεί και να βαπτιστεί, σε περίπτωση που ήταν αβάπτιστος.

Με την έλευση του θανάτου ακολουθούσε μια σειρά τελετουργικών πράξεων, που περιλάμβανε το κλείσιμο του στόματος και των ματιών του νεκρού, το πλύσιμο του σώματός του με νερό και αρωματισμένο κρασί, το τύλιγμα του σώματός του με λευκές υφασμάτινες ταινίες (σαββάνωμα) και τέλος η τοποθέτησή του μέσα σε φέρετρο. Φαίνεται ότι και στο Βυζάντιο, τουλάχιστον στους πρώιμους αιώνες, τοποθετούσαν ένα νόμισμα στο στόμα του νεκρού για να πληρωθεί το ταξίδι στον άλλο κόσμο.

Κατά τη διάρκεια της ολονυχτίας ο θρήνος των στενών συγγενών εκφραζόταν με πολλούς τρόπους, όπως με το συμβολικό κόψιμο των μαλλιών τους, με ολολυγμούς, που συχνά έφταναν στα όρια της υπερβολής, και φυσικά με τα μοιρολόγια, με τα οποία εξαίρονταν οι αρετές του νεκρού.

Η ταφή, που στο Βυζάντιο ήταν επιβεβλημένη, δεν τελούνταν σε προκαθορισμένο χρόνο. Η σορός του νεκρού μεταφερόταν στην τελευταία του κατοικία από συγγενείς, φίλους και από επαγγελματίες νεκροφόρους, ενώ η πομπή της κηδείας συνοδευόταν από ιερείς, ψάλτες και πλήθος κόσμου. Η μορφή των τάφων, όπου κατέληγε η νεκρώσιμη πομπή, μπορούσε να ποικίλλει από απλούς λακκοειδείς και κιβωτιόσχημους τάφους μέχρι σαρκοφάγους, ανάλογα με την κοινωνική θέση και την οικονομική κατάσταση του νεκρού.

Το βράδυ της κηδείας, μετά την επιστροφή στο σπίτι, ακολουθούσε το περίδειπνο ή σύνδειπνο, το γεύμα που παρέθετε η οικογένεια του νεκρού και στο οποίο παρευρίσκονταν συγγενείς, φίλοι αλλά και κληρικοί.

Στα βυζαντινά χρόνια, όπως και σήμερα, οι επιμνημόσυνες δεήσεις για την ανάπαυση της ψυχής του νεκρού τελούνταν κατά την 3η, 9η, και 40ή ημέρα, αλλά και με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από την ημέρα του θανάτου του. Σε αυτά πρόσφεραν κόλλυβα, που αποτελούνταν από βρασμένο σιτάρι ανακατεμένο με ρόδια, αμύγδαλα, καρύδια, σταφίδες και κουκουνάρια.

Η δήλωση του πένθους – απαράβατο έθιμο για τους Βυζαντινούς – εκφραζόταν κυρίως με το κόψιμο των μαλλιών, τα μαύρα ρούχα και με την αποχή από το πλύσιμο, και, κατά διαστήματα, από το φαγητό. Στο Βυζάντιο, κατά τη ρωμαϊκή συνήθεια, το βαρύ πένθος διαρκούσε εννιά μέρες, ενώ το κανονικό τουλάχιστον ένα χρόνο.

ΠΗΓΗ: exploringbyzantium.gr